

Personer, steder og ting.

Inger Thormann. cand.psyck.

Indbyggerne, fra bygden Nuugaatsiaq i det nordlige Grønland, blev d. 17. juni evakueret til Uummannaq, efter at bygden var blevet ramt af en flodbølge. Flodbølgen var resultat af et meget stort klippeskred. Sammen med indbyggerne fra to andre bygder blev de i alt 190 mennesker indkvarteret i Uummannaq, i private huse, i byens skole og sportshal. Evakueringen var gået hurtigt, på grund af de livsfarlige omstændigheder, og ingen havde ejendele med sig af betydning.

Fire personer savnedes. En familie med mor, far og barn på et år, var de tre. De evakuerede fra Nuugaatsiaq fik at vide, at de aldrig ville kunne flytte tilbage til deres bygd. Således havde de mistet deres STED.

Ca. 3 uger senere, d. 10. juli, gav politiet tilladelse til, at væsentlige TING/ejendele kunne hentes. Blandt de vigtigste konkrete ejendele, der blev nævnt var nationaldragter og geværer samt fotografier/fotoalbum.

”Døde ting”, for eksempel fotografier kan være fulde af liv, kan vække minder, og en nationaldragt er symbolet på den grønlandske identitet, den nationale stolthed, sammenhængskraften i samfundet. Nationaldragen går ofte i arv fra generation til generation, og bærer således også en families historie.

Den grønlandske mand har altid været fisker og jæger, hvorfor geværet er vigtigt. Båden er også vigtig, hvorfor alle fiskere på ulykkesnatten, sejlede ud på det urolige vand for at redde deres båd. Hundene er også en væsentlig del af det at være fanger, og hundene blev reddet, så hurtigt det kunne sig gøre i forhold til tilrådeværende helikopterkapacitet.

Den amerikanske sociolog Erving Goffman taler i sin bog: ”Anstalter og mennesker”, om *identitetsudstyr*, blandt andet døde ting der styrker det enkelte menneske i dets opfattelse af sig selv. Fotografier af mennesker man holder af eller af kulturelle og religiøse forbilleder, kan have samme personlighedsstøttende værdi. I Grønland er hundene en del af en fangers identitetsudstyr.

Vil man svække et andet menneske, kan man gøre det ved, at tage alle ting fra den pågældende. Identitetsudstyret. Alle ejendele. Det modsatte gælder naturligvis

også. Vil man støtte det sårbare menneske, skal kontinuiteten sikres. Det bliver den blandt andet ved, at den pågældende beholder sine væsentligste ejendele, blandt andet sit tøj og herigennem værner om sit billede af sig selv.

Man er, den man er, i kraft af de relationer man har til andre mennesker, til ting og til steder. Når et menneske mister, lider tab, for eksempel tabet af sit hus, sin bygd, sit STED, bliver TING og PERSONER ekstra betydningsfulde.

Det var planlagt, at jeg skulle undervise medarbejderne på børnehjemmet i Uummannaq i fem dage, som jeg tidligere har gjort det. To dage før min afrejse fra København skete ulykken. Forstanderen på børnehjemmet forsikrede mig om, at det var vigtigt, at jeg kom, selvom jeg nok ikke kom til at undervise. Der var brug for min hjælp.

Og det var der. Hele byen var i sorg, børnehjemmet var involveret i rednings og omsorgsarbejdet, sørgede for mad og sengepladser, for håndklæder og vask. Flere medarbejdere var ramt af tab i deres nærmeste familie. Ingen var forberedte på det, der skete. For eksempel var et barn med en fanger på sælfangst på isen, da bølgen kom, andre befandt sig andre steder tæt på Uummannaq.

Fælles for alle var, at de havde oplevet en angst for at miste deres nærmeste, og nogle havde været bange for, at de selv skulle dø. Den enkeltes oplevelser blev kædet sammen med tidligere traumatiske oplevelser, og mange oplevede en forløsning midt i sorgen, en forløsning ved, at de *nu* fik lejlighed til at fortælle om tidligere traumatiske oplevelser.

Forskellige former for beredskab kom til byen. Der blev taget hånd om alle. Spædbørn såvel som skolebørn, unge og voksne. De ældre måtte se i øjnene, at det ville tage lang tid, inden en plejehjemplads kunne tilbydes.

Der var ro i byen. Alle gjorde, hvad de skulle og kunne. Man rakte ud mod hinanden. Der var tale om en individuel omsorg, midt i det som var en akut opstået naturkatastrofe. Det var tankevækkende.

En helt anden type af oplevelse havde jeg med mig. Jeg har fulgt et forløb, hvor en kommune i Danmark IKKE har givet den fornødne omsorg, ikke har indlevet sig i et barns liv, inden de handlede. Ikke huskede betydningen af personer, steder og ting.

Et knap 5 år gammelt barn blev hentet ved døren til sit hjem hos sin mormor, der havde netværksplejetilladelse. Barnet skulle have ophold på en familieinstitution sammen med sin biologiske mor. Moderen skulle lære at være mor. Moderen er psykisk syg og overlod sit barn til sin mor, da han var 1 dag gammel. Siden da har mor og barn været sammen, når moderen havde lyst og overskud. Ofte mindre end 2 gange om måneden. Barnet har aldrig overnattet hos sin mor.

Mormoren blev nægtet at besøge sit barnebarn, nægtet at aflevere små breve som hun havde lovet ham. Efter tre måneder fik barnet lov til at se sin mormor i en time ved et overvåget samvær. Endnu har han ikke fået lov til at få sit legetøj. Kommunen siger, at det er mor der bestemmer. Men selvfølgelig er det kommunen der bestemmer. De skal jo blandt andet gribe ind, hvis de oplever, at et barn ikke får en tilstrækkelig omsorg.

Drengen fik ingen gradvis udslusning til familieinstitutionen, og han fik heller ikke lov til at nedtrappe sit tætte forhold til sin mormor. Hans tætteste relation, hans primære omsorgsgiver i mors sted gennem hele sit liv, blev taget fra ham. Deres efterfølgende kontakt blev også taget væk. Blev forbudt. Kontinuiteten i hans liv forsvandt. Der er dog én formildende omstændighed. Drengen har fået lov til at beholde sin børnehave.

Drengens **sted**, hans hjem blev taget væk, hans vigtigste **person**, hans mormor blev taget væk, og hans **ejendele og tøj** har han endnu ikke fået efter 3 ½ måned. Under det ene samvær der har været suppleret af en enkelt telefonopringning fra ham til mormor, har han selv sat ord på, hvad han har mistet:

"Jeg savner dig sådan mormor, hvordan har du det?"

"Jeg savner huset mormor. Vil du ikke sende et billede af huset?"

"Hvor sover katten mormor, når jeg ikke er hjemme?"

"Når jeg kommer hjem, vil jeg gerne have Magnus med hjem at lege, må jeg det?"

"Så kan vi lege med biler. Jeg savner mine biler?"

Vi har for længst udviklet metoder i Danmark til, hvordan vi hjælper sårbare mennesker til at ændre opholdssted, hvordan vi sikrer kontinuiteten i det anbragte barns liv. Kender kommunen ikke disse metoder? Det kan også undre, at Familieinstitutionen ikke har sat spørgsmålstejn ved den måde fjernelsen/anbringelsen er foregået på.

Personer, Steder og Ting er oprindeligt titlen på et teaterstykke af Duncan Macmillan, der blev fremført på det kongelige teater i efteråret 2016. Jeg blev begejstret, måske fordi indholdets tema var noget, jeg har beskæftiget mig med i mange år. Hvordan støtter man bedst kriseramte mennesker i overgange mellem **personer og steder**? Og her er det, at **tingene** spiller en stor rolle. Ting bliver til minder. Ting bygger bro mellem et før og et efter, mellem dengang og nu, og personligheden styrkes på trods af de svære oplevelser af tab.

Tak Uummannaq. Tak Grønland for jeres omsorg over for sårbare mennesker.

1.205 ord.

7.299 anslag.